

Η μετεκπαίδευση εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα (1995-2012). Η περίπτωση των περιφερειακών Α.Ε.Ι. και το παράδειγμα του Διδασκαλείου Δημοτικής Εκπαίδευσης στη Ρόδο.

Μεθοδολογία και Προκλήσεις

Γεώργιος Φούζας
Υποψήφιος Διδάκτορας
Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης
Πανεπιστημίου Αιγαίου
Δάσκαλος, M.Ed. Υ/Δ
email: fouz@aegean.gr

Αλιβίζος Σοφός
Καθηγητής
Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης
Πανεπιστημίου Αιγαίου
email: Isofos@rhodes.aegean.gr

Περίληψη

Η παρούσα εισήγηση στόχο έχει να εκθέσει και να αναλύσει μεθοδολογικά την ερευνητική πορεία των τριών πρώτων ετών (2012-2015) της διδακτορικής διατριβής του γράφοντος με θέμα : «Η μετεκπαίδευση εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα (1995-2012). Η περίπτωση των περιφερειακών Α.Ε.Ι. και το παράδειγμα του Διδασκαλείου Δημοτικής Εκπαίδευσης στη Ρόδο.» καθώς και να αναδείξει τις προκλήσεις, τα εμπόδια και τις ακυρώσεις που παρουσιάζονται κατά τα διάφορα στάδια μιας διδακτορικής έρευνας και μελέτης.

Λέξεις – Κλειδιά

Επιμόρφωση εκπαιδευτικών, Διδασκαλείο Δημοτικής Εκπαίδευσης, Μετεκπαίδευση Δασκάλων, μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας, περιφερειακά Α.Ε.Ι.

Μέρος Πρώτο

Ιστορική αναδρομή και εννοιολογική αποσαφήνιση

Πριν αναλύσουμε την ερευνητική πορεία της παρούσας διατριβής κρίνεται σκόπιμο να παραθέσουμε κάποια στοιχεία για τον θεσμό της μετεκπαίδευσης στα Διδασκαλεία καθώς και να αποσαφηνίσουμε τους όρους «επιμόρφωση» και «μετεκπαίδευση», προς διευκόλυνση του αναγνώστη –μελετητή.

Ο θεσμός της μετεκπαίδευσης εκπαιδευτικών υπήρξε ο μακροβιότερος επιμορφωτικός θεσμός στην πατρίδα μας. Η πορεία των 90 ετών που διήνυσε, από το «Παιδαγωγικόν Σχολείον» και τη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών την δεκαετία του 1920 (1922) έως την αναστολή λειτουργίας των Διδασκαλείων Δημοτικής Εκπαίδευσης και των Διδασκαλείων Νηπιαγωγών το 2012, είναι μια πορεία αδιαμφισβήτητης προσφοράς για τους μαχόμενους εκπαιδευτικούς της Αθμιας εκπαίδευσης. Αν και οι συνθήκες και τα χαρακτηριστικά κάθε περιόδου προφανώς διαφέρουν, είναι αρκετά ασφαλές να υποστηρίξει κανείς πως η μετεκπαίδευση στο Διδασκαλείο «άντεξε» τόσες δεκαετίες ακριβώς επειδή συντελούσε όσο καμία άλλη επιμορφωτική δραστηριότητα/δομή στην ουσιαστική υποβοήθηση του εκπαιδευτικού της τάξης μέσω της εισαγωγής, διδασκαλίας και πρακτικής εφαρμογής όλων εκείνων των καινοτόμων θεωριών και πρακτικών που απαιτούνταν για την πραγματική αναβάθμιση και εξέλιξη του παιδαγωγικού έργου. Αυτός, μάλιστα, είναι και ο λόγος για τον οποίο η φοίτηση σε Διδασκαλείο αναφέρεται, διαχρονικά σε διάφορες έρευνες, από τους εκπαιδευτικούς που την ολοκλήρωσαν ως κομβικό σημείο στην επαγγελματική και επιστημονική τους αναβάθμιση(ιδιαίτερα για τους απόφοιτους Παιδαγωγικών Ακαδημιών).

Η μετεκπαίδευση δεν ήταν άλλη μια επιμορφωτική δομή. Ιδιαίτερα, δε, την περίοδο μετά το 1995 οπότε και εντάχθηκε στα Πανεπιστημιακά Παιδαγωγικά Τμήματα Δημοτικής Εκπαίδευσης, απέκτησε έναν πολυεπίπεδο, διεισδυτικό και αμιγώς επιστημονικό χαρακτήρα. Η διάρκειά της (2 έτη), το πλήθος (24) των μαθημάτων που προσφέρονταν σε συνδυασμό με την πλήρη φοίτηση (11 τρίωρα ανά μάθημα minimum), η διασπορά των αντικειμένων σε διάφορα πεδία της παιδαγωγικής επιστήμης, οι εξειδικευμένοι διδάσκοντες, ο μικρός αριθμός μετεκπαιδευόμενων ανά τμήμα (20-40), ο ερευνητικός προσανατολισμός των προγραμμάτων σπουδών, η ουσιαστική εφαρμογή καινοτόμων θεωριών και πρακτικών είναι μερικά από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που καθιστούσαν τη μετεκπαίδευση την πλέον αποτελεσματική και δημοφιλή επιμορφωτική δράση του Υπουργείου Παιδείας.

Κάθε χρόνο χιλιάδες μόνιμοι εκπαιδευτικοί της Α/θμιας λάμβαναν μέρος στις εισαγωγικές εξετάσεις για τα Διδασκαλεία. Περίπου 700 εισέρχονταν (στην πλήρως λειτουργική τους φάση – μετά το 2006) κάθε έτος. Χονδρικά, πάνω από 6000 εκπαιδευτικοί παρακολούθησαν και ολοκλήρωσαν το πρόγραμμα της μετεκπαίδευσης σε Διδασκαλείο και αυτοί υπήρξαν οι πολλαπλασιαστές και υποστηρικτές της νέας, προοδευτικής και καινοτόμου παιδαγωγικής αντίληψης στη δημόσια εκπαίδευση.

Τα Δ.Δ.Ε. (Διδασκαλεία Δημοτικής Εκπαίδευσης) και τα Δ.Ν. (Διδασκαλεία Νηπιαγωγών) λειτούργησαν υπό την εποπτεία και διοίκηση των ΠΤΔΕ και ΠΤΝ/ΤΕΠΑΕ των ΑΕΙ από το 1995 έως και το 2012, οπότε και ανεστάλη η λειτουργία τους.

Στην πλήρως λειτουργική τους φάση (2006 και μετά) ήταν τα εξής:

Διδασκαλείο	Κατεύθυνση Γενικής Αγωγής	Κατεύθυνση Ειδικής Αγωγής
Δασκάλων Αθήνας	Ναι	Ναι
Νηπιαγωγών Αθήνας	Ναι	Όχι
Δασκάλων Θεσσαλονίκης	Ναι	Ναι
Νηπιαγωγών Θεσσαλονίκης	Ναι	Ναι
Δασκάλων Ιωαννίνων	Ναι	Ναι
Νηπιαγωγών Ιωαννίνων	Ναι	Ναι
Δασκάλων Ρεθύμνου	Ναι	Ναι
Νηπιαγωγών Ρεθύμνου	Ναι	Ναι
Δασκάλων Πάτρας	Ναι	Ναι
Δασκάλων Ρόδου	Ναι	Ναι
Νηπιαγωγών Ρόδου	Ναι	Ναι
Δασκάλων Αλεξανδρούπολης	Ναι	Όχι

(Πίνακας 1. Κατανομή Διδασκαλείων)

Το Διδασκαλείο «Αλέξανδρος Δελμούζος» της Ρόδου¹.

Το Διδασκαλείο Δημοτικής Εκπαίδευσης του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αιγαίου ιδρύθηκε με το Π.Δ. 221 (Φ.Ε.Κ. 191/4-9-2000), σύμφωνα με τα οριζόμενα στο νόμο 2327 του 1995. Η έναρξή λειτουργίας του έγινε το ακαδημαϊκό έτος 2001-2002, οπότε και εισήχθησαν

¹ Οδηγός Σπουδών Διδασκαλείου «Αλ. Δελμούζος» ακ. Έτους 2010-2011.

σε αυτό τριάντα δυο (32) μετεκπαιδευόμενοι και μετεκπαιδευόμενες στην κατεύθυνση τα Γενικής Αγωγής. Από το επόμενο ακαδημαϊκό έτος (2002-2003) άρχισε να λειτουργεί σε αυτό και η κατεύθυνση τα Ειδικής Αγωγής, καθιστώντας το με τον τρόπο αυτό ακαδημαϊκά ολοκληρωμένο. Το Διδασκαλείο τα Ρόδου έφερε το όνομα «Αλέξανδρος Δελμούζος», σε ένδειξη τιμής για τον αείμνηστο παιδαγωγό και αγωνιστή τα επικράτησης τα προοδευτικής αγωγής και του δημοτικισμού στη χώρα μας, ο οποίος έζησε και δραστηριοποιήθηκε κυρίως τα αρχές του 20^{ου} αιώνα, ως καθηγητής του περίφημου Παρθεναγωγείου του Βόλου.

Το Διδασκαλείο Δημοτικής Εκπαίδευσης «Αλέξανδρος Δελμούζος» εντάχθηκε στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αιγαίου, το οποίο είχε την αποκλειστική ευθύνη για την οργάνωση και λειτουργία του. Ως έδρα του είχε την πόλη τα Ρόδου και στέγασε τα αίθουσες και τα υπηρεσίες του στο κτίριο στο οποίο λειτουργούσε παλαιότερα η Παιδαγωγική Ακαδημία Ρόδου, στην Πλατεία Ι. Ζίγδη.

Σκοπός του ήταν : *«...η μετεκπαίδευση και εξειδίκευση του εκπαιδευτικού προσωπικού τα Δημοτικής Εκπαίδευσης.»*

Στο πλαίσιο αυτό το Διδασκαλείο επεδίωκε:

1.Να παρακολουθεί τα εξελίξεις στον τομέα των επιστημών και ειδικότερα των επιστημών τα αγωγής και τα εκπαιδευτικής τεχνολογίας.

2.Να προάγει την έρευνα, την παραγωγή και τη μετάδοση γνώσεων και εμπειριών που συμβάλλουν στην εκπαιδευτική ανάπτυξη τα χώρας.

3.Να παρέχει τα απαραίτητες πρόσθετες γενικές και ειδικές γνώσεις και δεξιότητες, που εξασφαλίζουν την ελεύθερη και ισότιμη επιστημονική και επαγγελματική σταδιοδρομία των εκπαιδευτικών τα σχολικής αγωγής.

Στα 11 έτη λειτουργίας του (2001-2012) αποφοίτησαν από αυτό 485 μετεκπαιδευόμενοι, το προφίλ² των οποίων παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

Εισήχθησαν	548 (Οι 2 με μεταγραφή)
Πήραν Δίπλωμα	485 (88,5%)
Μεταγραφή	48 (8,8%)

² Σύμφωνα με: α) την αποδελτίωση των ατομικών δελτίων εισαγωγής τους και β) τα στοιχεία αποφοίτησής τους.

Διαγραφή / Παραίτηση	15 (2,7%)
Μέσος Όρος Ηλικίας (Σε έτη)	40
Μέσος Όρος Υπηρεσίας (Σε έτη)	12,5
Φύλο	Άνδρες: 193 (39,8%). Γυναίκες: 292 (60,2%).
Οικογενειακή Κατάσταση	Έγγαμοι: 320 (66%) Άγαμοι: 165 (34%)
Κάτοχοι Διδακτορικού	1 (0,2%)
Κάτοχοι Μεταπτυχιακού	30 (6,2 %)
Απόφοιτοι Ακαδημίας (Ως πρώτο πτυχίο και προσόν διορισμού)	353 (73%)
Απόφοιτοι Π.Τ.Δ.Ε. (Ως πρώτο πτυχίο και προσόν διορισμού)	132 (27%)
Κάτοχοι Διπλώματος Εξομοίωσης	175 (49,6%) Επί των αποφοίτων Ακαδημίας
Κάτοχοι Τίτλου Α΄ Ξένης Γλώσσας (B2 και άνω)	248 (51,1%)
Κάτοχοι Τίτλου Β΄ Ξένης Γλώσσας (B2 και άνω)	53 (21,4%) Επί των κατόχων Α΄ Γλώσσας
Κάτοχοι Β΄ Πτυχίου (Α.Ε.Ι. ή Τ.Ε.Ι.)	86 (17,7%)

(Πίνακας 2. Στοιχεία Αποφοίτων)

Εννοιολογική Αποσαφήνιση

Ο Μαυρογιώργος (1983) ορίζει την **επιμόρφωση** των εκπαιδευτικών ως :«
...το σύνολο των μέτρων και των δραστηριοτήτων που υιοθετούνται και εφαρμόζονται με πρωταρχικό ή αποκλειστικό σκοπό τη βελτίωση και την παραπέρα ανάπτυξη των ακαδημαϊκών και επαγγελματικών, θεωρητικών και πρακτικών γνώσεων, δεξιοτήτων, ικανοτήτων και ενδιαφερόντων των εκπαιδευτικών κατά τη διάρκεια της θητείας τους.»

Η UNESCO στην έκθεσή της για την εκπαίδευση (2003) ορίζει την επιμόρφωση ως : «μια συνεχή και συστηματική εξωσχολική διαδικασία μάθησης»

Αποδεχόμενοι την άποψη πως ο δάσκαλος είναι ο πρωταγωνιστής στην εκπαιδευτική διαδικασία και ως εκ τούτου ο τρόπος επιμόρφωσής του καθορίζει την επίτευξη των γενικότερων σκοπών και στόχων της ίδιας της εκπαίδευσης, μπορούμε να θεωρήσουμε κάθε επιμορφωτική πράξη ως καίριο στοιχείο της επαγγελματικής ολοκλήρωσής του. Παρόλα αυτά και επί της ουσίας η επιμέρους επιμορφώσεις δεν είναι τίποτε άλλο παρά μια στιγμή της πορείας από τη βασική μόρφωση προς τη συνεχή κατάρτιση.

Ο Μπουζάκης (2002) αναφέρει ότι : « **Η μετεκπαίδευση.....** συγγενεύει με την επιμόρφωση αλλά είναι κάτι διαφορετικό. Είναι εκείνη η εκπαίδευση που παρέχεται από τα Διδασκαλεία Δημοτικής Εκπαίδευσης, μετά τη βασική εκπαίδευση, και σκοπό έχει να ενημερώσει τους εκπαιδευτικούς ώστε να αλλάξουν ρόλο μέσα ή θέση μέσα στο εκπαιδευτικό σύστημα, συνήθως ρόλο διοικητικό ή εποπτικό». Ουσιαστικά συνδέει την μετεκπαίδευση με την επαγγελματική εξέλιξη του εκπαιδευτικού όχι μόνο σε επίπεδο διδακτικής πλήρωσης αλλά και σε επίπεδο διοικητικής ανέλιξης μέσα στον ίδιο τον εκπαιδευτικό οργανισμό. Γεγονός παραμένει το ότι η μετεκπαίδευση σε Διδασκαλεία, με τη μορφή, τη δομή και την στοχοθεσία που εφαρμόστηκε στη χώρα μας, αποτέλεσε αποκλειστικά ελληνική έμπνευση και πρωτοτυπία.

Σχηματοποιώντας τα κύρια χαρακτηριστικά (και ως εκ τούτου και τις διαφορές) επιμόρφωσης – μετεκπαίδευσης, μπορούμε να καταλήξουμε στον παρακάτω πίνακα:

Μετεκπαίδευση	Επιμόρφωση
Μακρά Διάρκεια	Μικρή Διάρκεια
Πλήρης αποδέσμευση από διδακτικό έργο	Παράλληλα με το διδακτικό έργο
Επιλογή με εξετάσεις	Ελεύθερη επιλογή
Ευρύ πρόγραμμα σπουδών με πτυχίο	Επικύρωση σπουδών με πιστοποιητικό
Στόχος η δημιουργία ηγετών	Στόχος η επαγγελματική αποτελεσματικότητα

(Πίνακας 3. Δομικά στοιχεία επιμόρφωσης – μετεκπαίδευσης)

Τα παραπάνω στοιχεία μας επιτρέπουν να διαμορφώσουμε μια αρκετά σαφή εικόνα για τις ουσιαστικές διαφορές επιμόρφωσης – μετεκπαίδευσης, ώστε να μπορέσουμε να κατηγοριοποιήσουμε ευκολότερα την κάθε δομή – δράση.

Μέρος Δεύτερο

Η έρευνα

Σκοπός - Στόχοι

Βασικός σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να διερευνηθούν οι απόψεις, οι στάσεις και οι αντιλήψεις των αποφοίτων του ΔΔΕ « Αλέξανδρος Δελμούζος» για το σύστημα μετεκπαίδευσης το οποίο παρακολούθησαν στο συγκεκριμένο Διδασκαλείο.

Κύριοι στόχοι μας είναι η πλήρης καταγραφή και αποτίμηση της πορείας του θεσμού στο συγκεκριμένο διδασκαλείο, η καταγραφή των προσδοκιών των εισαχθέντων σε αυτό διαχρονικά, η αποτύπωση του βαθμού ικανοποίησής τους και η καταγραφή των προτάσεών τους για τη μετεκπαίδευση.

Προβληματική της έρευνας

- Ανίχνευση στάσεων και αντιλήψεων αποφοίτων του ΔΔΕ « Αλ. Δελμούζος» για το σύστημα μετεκπαίδευσης.(Γενικά αλλά και στοχευμένα στο ΔΔΕ ενός περιφερειακού ΑΕΙ)
- Καταγραφή προσδοκιών από το πρόγραμμα μετεκπαίδευσης
- Εντοπισμός βαθμού ικανοποίησης από τις σπουδές τους στο ΔΔΕ
- Εντοπισμός διαφορών και ομοιοτήτων κεντρικών – περιφερειακών ΔΔΕ (ως προς τη δομή και λειτουργία τους)
- Άντληση προτάσεων από τους αποφοίτους για το μέλλον της μετεκπαίδευσης
- Πλήρης καταγραφή του «προφίλ» του ΔΔΕ (και των αποφοίτων του)
- Ανάλυση (μέσω των αποτελεσμάτων του ερωτηματολογίου) της επαγγελματικής και ακαδημαϊκής εξέλιξης των αποφοίτων
- Καταγραφή της περιόδου μετά την αναστολή λειτουργίας των ΔΔΕ

Σημαντικότητα και πρωτοτυπία της έρευνας

- Μοναδική έρευνα για το σύνολο των ετών λειτουργίας ενός ΔΔΕ καθώς επίσης και για τις δυο Κατευθύνσεις του
- Μοναδική έρευνα για το συγκεκριμένο ΔΔΕ

- Περιλαμβάνει την περίοδο 2010-2012
- Μοναδική έρευνα μετά το 2010 για τα ΔΔΕ
- Μοναδική έρευνα που πραγματοποιείται μετά την αναστολή λειτουργίας των ΔΔΕ

Ευελπιστούμε η γνώση που θα προκύψει από την αποτύπωση των απόψεων, στάσεων και αντιλήψεων των αποφοίτων να αποτελέσει βήμα προβληματισμού για το μέλλον και τη χρησιμότητα των ΔΔΕ μέσα σε ένα σύστημα επιμορφώσεων των εκπαιδευτικών της χώρας.

Κύριο Ερευνητικό Ερώτημα

Ποιος είναι ο βαθμός ικανοποίησης των αποφοίτων ενός Περιφερειακού Διδασκαλείου Δημοτικής Εκπαίδευσης από την φοίτησή τους σε αυτό;

Επιμέρους Ερευνητικά Ερωτήματα

- Ποιά είναι η ιστορική πορεία εξέλιξης της μετεκπαίδευσης στη χώρα μας;
- Ακολουθήθηκε με σαφή τρόπο κάποιο μοντέλο – πρότυπο για την οργάνωσή της από το 1995 και μετά και αν ναι ποιά ή ποιά ήταν;
- Υπάρχει διαφοροποίηση με το εξωτερικό (Ε.Ε.);
- Υπήρχε κάποια διαφοροποίηση – ιδιαιτερότητα στα ΔΔΕ της περιφέρειας σε σύγκριση με αυτά του κέντρου;
- Πως οργανώθηκε, δομήθηκε, λειτούργησε και εξελίχθηκε το Διδασκαλείο «Αλ. Δελμούζος» του Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Ρόδο κατά τα ένδεκα έτη λειτουργίας του;
- Πώς επέδρασε το πρόγραμμα σπουδών του συγκεκριμένου Διδασκαλείου στην ανάπτυξη ή την βελτίωση των ακαδημαϊκών και επαγγελματικών ικανοτήτων των εκπαιδευτικών που φοίτησαν σε αυτό;
- Ποιες ήταν οι προσδοκίες των μετεκπαιδευόμενων πριν εισέλθουν στο ΔΔΕ της Ρόδου;
- Ποια η στάση τους για τη μετεκπαίδευση γενικά αλλά και ειδικά για το ΔΔΕ της Ρόδου, μετά την αποφοίτησή τους;
- Υπάρχει διαφοροποίηση στάσεων και αντιλήψεων με βάση ειδικούς παράγοντες; (Φύλο, ηλικία, προσόν διορισμού, τόπο υπηρεσίας κ.α.)

- Ποια η στάση και ποιες οι αντιλήψεις και οι προτάσεις των αποφοίτων για το (πιθανό) μέλλον του θεσμού της μετεκπαίδευσης, με δεδομένη την αναστολή λειτουργίας του;

Μέσα Συλλογής Δεδομένων

Κύριο μέσο συλλογής ερευνητικών δεδομένων υπήρξε το ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο, μέσω της δωρεάν υπηρεσίας της google (google forms). Το ερωτηματολόγιο περιελάμβανε 19 κλειστές και μια ανοικτή ερώτηση σε Πεντάβαθμη (πάρα πολύ, αρκετά, μέτρια, λίγο, καθόλου) διαβαθμιστική κλίμακα Likert. Το ερευνητικό ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο επελέγη για τους κάτωθι λόγους:

- Φιλικό προς τους χρήστες - ερωτούμενους
- Άμεσο
- Γρήγορο
- Δωρεάν
- Ανώνυμο και επιστημονικά επαρκές
- Αυτόματη συλλογή και αποθήκευση δεδομένων
- Ευκολία στην αποστολή και προώθησή του
- Ιδιαιτερότητες δείγματος (διασπορά)

Επικουρικά του ερωτηματολογίου (σε μελλοντικό χρόνο) θα πραγματοποιηθεί ημι-δομημένη συνέντευξη με αντιπροσωπευτικό δείγμα των συμμετεχόντων.

Ερευνητική πορεία – Μεθοδολογία – Προκλήσεις

Τα Διδασκαλεία Δημοτικής Εκπαίδευσης ολόκληρης της χώρας ετέθησαν σε αναστολή λειτουργίας (ουσιαστικά έκλεισαν) με τη λήξη του ακαδημαϊκού έτους 2011-2012. Λίγο αργότερα αφαιρέθηκε από το οργανόγραμμα του υπουργείου Παιδείας και η αρμόδια για την μετεκπαίδευση Διεύθυνση Εφαρμογής Προγραμμάτων Σχολών Εκπαίδευσης Διδακτικού Προσωπικού. Η έρευνά μας ξεκίνησε περίπου τρεις μήνες αργότερα (Νοέμβριος 2012) με αποτέλεσμα να είναι πρακτικά αδύνατη η εύρεση στοιχείων από την κεντρική υπηρεσία, αφού το σύνολο των αρχείων της Σ.Ε.Δ.Π. απλά αποθηκεύτηκε και δεν μεταβιβάστηκε σε άλλο

τμήμα. Έτσι, αποφασίστηκε να ξεκινήσει πρώτα η σχετική συλλογή του αρχειακού υλικού του Διδασκαλείου «Αλέξανδρος Δελμούζος», το οποίο εν τω μεταξύ είχε μεταφερθεί στο κτίριο «Δήμητρα» του Πανεπιστημίου Αιγαίου στη Ρόδο, λόγω εκτεταμένης φθοράς των χώρων του Διδασκαλείου στο κτίριο της παλιάς Παιδαγωγικής Ακαδημίας (πτώση οροφής), ήδη από τον Ιανουάριο του 2012.

Μετά την αρχική διαλογή του αρχειακού υλικού επελέγησαν, συλλέχθηκαν και ψηφιοποιήθηκαν πάνω από 12.000 σελίδες άδետων τεκμηρίων από το αρχείο του Διδασκαλείου «Αλ. Δελμούζος» με σκοπό την πλήρη καταγραφή των δεδομένων λειτουργίας του, οι οποίες περιελάμβαναν μεταξύ άλλων:

- Το σύνολο του αρχειακού υλικού (ανενεργού και ενεργού)
- Το σύνολο των οδηγών σπουδών (με τις αλλαγές τους)
- Τα δεδομένα εγγραφής των 548 εισαχθέντων
- Τα δεδομένα φοίτησης των 485 αποφοίτων
- Τα δεδομένα διδασκόντων και διδασκουσών ανά κατεύθυνση.

Τα δεδομένα αυτά αποτέλεσαν την πρώτη πηγή στοιχείων για την έρευνά μας και η ψηφιοποίησή τους διήρκεσε, περίπου, ένα εξάμηνο.

Σε δεύτερο χρόνο αναζητήθηκαν στοιχεία για το σύνολο των Διδασκαλείων, μέσω των ίδιων των Παιδαγωγικών Τμημάτων που τα λειτουργούσαν. Δυστυχώς, όμως, με δεδομένη την αναστολή λειτουργίας της δομής αυτό αποδείχθηκε εξαιρετικά δύσκολο αφού δεν υπήρχαν υπάλληλοι αρμόδιοι για το Διδασκαλείο, πλέον. Τα όποια στοιχεία μπορέσαμε να συλλέξουμε τα εμπλουτίσαμε με αναζήτηση πηγών από το διαδίκτυο (οδηγούς σπουδών, προγράμματα κ.τ.λ.) και από προσωπικές επαφές με αποφοίτους των υπολοίπων Διδασκαλείων

Με το τέλος του τρίτου έτους της εργασίας μας ξεκίνησε και η κύρια ερευνητική μας προσπάθεια. Αρχικά, στα τέλη του 2015, δημιουργήσαμε το κύριο εργαλείο της έρευνάς μας. Αποφασίστηκε, για τους λόγους που εκθέσαμε παραπάνω, να είναι ηλεκτρονικό. Επιλέχθηκε η δημιουργία ερωτηματολογίου μέσω της δωρεάν πλατφόρμας google forms λόγω της ευκολίας που αυτή παρείχε τόσο σε ζητήματα διαμοιρασμού του ερωτηματολογίου μας όσο και σε θέματα επεξεργασίας και συλλογής των δεδομένων μας.

Σε δεύτερο χρόνο επεξεργαστήκαμε όσα δεδομένα είχαμε για τον πληθυσμό της έρευνάς μας και ξεκινήσαμε τη διαδικασία εύρεσης δείγματος για προέρευνα. Η διαδικασία της προέρευνας διήρκεσε περίπου 3 μήνες και σε αυτό το διάστημα εστάλειςαν και συμπληρώθηκαν 25 αρχικά ερωτηματολόγια. Μετά το πέρας αυτής

της διαδικασίας καταλήξαμε σε παρατηρήσεις και διορθώσεις επί του τελικού ερωτηματολογίου και αρχίσαμε την προσπάθεια εύρεσης του κυρίως δείγματος.

Από τις αρχές του τετάρτου έτους, λοιπόν, της εργασίας μας ξεκίνησε η προσπάθεια αποστολής και συμπλήρωσης του κυρίως ερευνητικού μας εργαλείου, του ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου. Σε αυτό το στάδιο, που ξεκίνησε το δεύτερο τρίμηνο του 2016 και βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη, συναντάμε και τα κυριότερα προβλήματα, τα οποία σχετίζονται με τον εντοπισμό των αποφοίτων που αποτελούν τον πληθυσμό της έρευνάς μας και, φυσικά, το μελλοντικό μας δείγμα.

Οι απόφοιτοι του Διδασκαλείου «Αλέξανδρος Δελμούζος» βρίσκονται διασκορπισμένοι σε 39 νομούς τη επικράτεια. Πολλοί από αυτούς έχουν πλέον αφυπηρητήσει. Στοιχεία ηλεκτρονικής επικοινωνίας είχαμε για ελάχιστα άτομα (περίπου για το 15% του πληθυσμού) ενώ ακόμη και αυτά πολλές φορές δεν ήταν ορθά. Για τους λόγους αυτούς κινηθήκαμε με δυο τρόπους: Αρχικά επιδιώξαμε να εντοπίσουμε (με χρήση μηχανών αναζήτησης, μέσω κοινωνικής δικτύωσης και με προσωπική επικοινωνία) τους εκπροσώπους κάθε έτους (τους προέδρους των μετεκπαιδευόμενων) και να τους ζητήσουμε να διαμοιράσουν το ερωτηματολόγιό μας σε όσους/ες είχαν ακόμη επαφές. Σε δεύτερο χρόνο επιδιώξαμε προσωπική επαφή (είτε τηλεφωνικά, είτε δια ζώσης , είτε μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης) με όσους/ες αποφοίτους μπορούσαμε να εντοπίσουμε. Αποδείχθηκε πως η προσωπική επαφή έχει καλύτερα αποτελέσματα και μας επιτρέπει να δημιουργήσουμε ευρύτερους «πυρήνες» διασποράς της έρευνάς μας. Επιπλέον, με την προσωπική επαφή είχαμε ελάχιστες περιπτώσεις άρνησης συμμετοχής στην έρευνά μας. Σε γενικές γραμμές το σύνολο των ατόμων που εντοπίσαμε δέχθηκε πρόθυμα (σχεδόν με χαρά) να συμμετάσχει. Στο τέλος του τρίτου τριμήνου του έτους θα προσπαθήσουμε να χρησιμοποιήσουμε, ως ενισχυτικό της έρευνάς μας, ένα ακόμη ερευνητικό εργαλείο, την ημι δομημένη συνέντευξη, ώστε να συγκρίνουμε στοιχεία και να αναλύσουμε τα σημαντικότερα δεδομένα μας προκειμένου να επαληθεύσουμε ή να απορρίψουμε τις ερευνητικές μας υποθέσεις.

Συμπεράσματα επί της πορείας της έρευνας

Η έρευνά μας συνάντησε πολλές δυσκολίες και αντιμετώπισε αρκετές ακυρώσεις, κυρίως λόγω της παύσης λειτουργίας του Διδασκαλείου το οποίο αφορά

και ως εκ τούτου της αντικειμενικής αδυναμίας που είχαμε να αποκτήσουμε άμεση πρόσβαση σε πλήθος δεδομένων και στοιχείων.

Η επιλογή μας να ψηφιοποιήσουμε όλα τα φυσικά αρχεία, αν και ιδιαίτερα χρονοβόρα ως διαδικασία αποδείχθηκε ορθή για την μελέτη μας. Αποκομίσαμε πλήθος στοιχείων και δημιουργήσαμε μια πλήρη καταγραφή ενός θεσμού, μοναδική στο είδος της.

Το ερευνητικό ερωτηματολόγιο αποδείχθηκε πρόκληση ως προς τη σύνταξη και αρχική του επεξεργασία. Η προέρευνα, όμως, και η απόφασή μας να το κάνουμε ηλεκτρονικό δημιούργησε μια διαφορετική δυναμική στην πορεία μας.

Το ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο αποδείχθηκε εξαιρετικά φιλικό και εύχρηστο για τους συμμετέχοντες, γεγονός που ενδυναμώνει τις πιθανότητες για μια επιτυχή ολοκλήρωση της προσπάθειάς μας. Επιπλέον, η άμεση αποτύπωση των δεδομένων μας επιτρέπει να ελέγχουμε στατιστικά την ορθότητα των υποθέσεών μας.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί πως σε αυτού του είδους τις έρευνες η προσωπική επαφή με τους συμμετέχοντες αποδुकνύεται η ασφαλέστερη οδός για την επιτυχία τους.

Βιβλιογραφία

Ανδρέου, Α. (1987). Η Μόρφωση και η Επιμόρφωση των δασκάλων. Ιστορική επισκόπηση των σχολών μόρφωσης και επιμόρφωσης. Θεσσαλονίκη: ΑΠΘ, ΠΤΔΕ.

Βαμβουκας, Μ. (1998): Εισαγωγή στην Ψυχοπαιδαγωγική Έρευνα και Μεθοδολογία, Αθήνα: Γρηγόρης (5^η έκδοση).

Βρατσάλης, Κ. (1996). Μάθηση και εκπαιδευτικές πρακτικές. Αθήνα: Εκδόσεις νήσος.

Βρατσάλης, Κ. (2003). Διδακτική Εμπειρία και Παιδαγωγική Θεωρία (Κείμενα για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών) Μάθηση. Αθήνα: Εκδόσεις νήσος.

Βρατσάλης, Κ. (2005). Τα παιδαγωγικά εμπόδια στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Στο: Κ. Βρατσάλης (Επιμ.), Διδακτική Εμπειρία και Παιδαγωγική Θεωρία (σελ. 19-54). Αθήνα: Εκδόσεις νήσος

Κάλλας, Γ. (2002). Ζητήματα σχεδιασμού εμπειρικών ερευνών. Αξιοποίηση μεθόδων της πληροφορικής τεχνολογίας. Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών και Εκδόσεις Νεφέλη

Κοντάκος, Α. (2002). Τα Διδασκαλεία ως πολυδύναμες μονάδες μετεκπαίδευσης και επιμόρφωσης. Μια δεύτερη ανάγνωση του Π.Δ. 2327/95 για μια δεύτερη ευκαιρία. Στο: Α. Χουρδάκης, Ν. Παπαδογιαννάκης, Ν. Ανδρεαδάκης & Α. Πεδιαδίτης (Επιμ.), 100 χρόνια από την ίδρυση Διδασκαλείου στην Κρήτη. Από τα Διδασκαλεία Εκπαίδευσης Εκπαιδευτικών στα Διδασκαλεία Μετεκπαίδευσης. Προβληματισμοί για το παρόν και το μέλλον ενός θεσμού. Πρακτικά ημερίδας (σελ. 165-171). Ρέθυμνο.

Μαυρογιώργος, Γ.,(1983). Μορφές επιμόρφωσης. Ενωσιολογικές διευκρινήσεις. Το πολιτικό-κοινωνικό τους πλαίσιο-προϋποθέσεις, περ. Σύγχρονη Εκπαίδευση, τευχ.10

Μπαγάκης, Γ. (Επιμ.). (2005). Επιμόρφωση και επαγγελματική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Μπουζάκης, Σ. (2002). Διδασκαλεία Δημοτικής Εκπαίδευσης: Από τον ασφυκτικό εναγκαλισμό της Φιλοσοφικής Σχολής στο φυσικό παιδαγωγικό τους χώρο. Στο: Α. Χουρδάκης, Ν. Παπαδογιαννάκης, Ν. Ανδρεαδάκης & Α. Πεδιαδίτης (Επιμ.), 100 χρόνια από την ίδρυση Διδασκαλείου στην Κρήτη. Από τα Διδασκαλεία Εκπαίδευσης Εκπαιδευτικών στα Διδασκαλεία Μετεκπαίδευσης. Προβληματισμοί για το παρόν και το μέλλον ενός θεσμού. Πρακτικά ημερίδας (σελ. 79-87). Ρέθυμνο.

Μπουζάκης, Σ., Τζήκας, Χ., & Ανθόπουλος, Κ. (2000). Η Επιμόρφωση και η Μετεκπαίδευση των Δασκάλων-Διδασκαλισσών και των Νηπιαγωγών στο Νεοελληνικό Κράτος. Αθήνα: Εκδ. Gutenberg.

Οδηγός Σπουδών Διδασκαλείου Δημοτικής Εκπαίδευσης «Αλέξανδρος Δελμούζος». (2010). Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Αιγαίου. Ρόδος. Αυτοέκδοση.

Παπαδούρης Π., (2002), Ανοιχτή και Εξ' αποστάσεως Εκπαίδευση και Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών Πανεπιστήμιο Πατρών.

Στάμελος Γ., (2002), Το Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα, Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας.

Ταρατόρη - Τσαλκατίδου, (2000), Η Επιμόρφωση από τη σκοπιά των Εκπαιδευτικών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, Εκδόσεις Αφοι Κυριακίδη Α.Ε., Θεσσαλονίκη 2002.

Τζήκας Χ., Ανδρέου Α., (1988), Βιβλιογραφία - Αρθρογραφία για τη Μόρφωση - Επιμόρφωση Δασκάλων - Διδασκαλισσών

Τρούλης Γεώργιος Μ., (1992), Η Διαρκής Επιμόρφωση Ελλήνων Εκπαιδευτικών, Εκδόσεις Δίπτυχο, Αθήνα.

Mason, J. (2003). Η Διεξαγωγή της Ποιοτικής έρευνας. (Επιστημονική επιμέλεια Ν. Κυριαζή). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

